

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

**ПРОДОВОЛЬЧА ТА ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА
В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ:
ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ ТА СВІТУ**

*присвяченої 125-річчю Національного університету
біоресурсів і природокористування України*

**Секція 4. Якість освіти та гуманітарна наука в умовах війни
та глобальних викликів**

**25 травня 2023 року
Київ, Україна**

Організатор конференції:

Національний університет біоресурсів і
природокористування України

Продовольча та екологічна безпека в умовах війни та повоєнної відбудови: виклики для України та світу: мат. Міжн. наук.-практ. конф., секція 4: Якість освіти та гуманітарна наука в умовах війни та глобальних викликів (м. Київ, 25 трав. 2023 р.). Київ, 2023. С. 358.

Матеріали конференції подано в авторській редакції.

У збірнику подано результати обговорення актуальних проблем, перспектив і шляхів забезпечення продовольчої та екологічної безпеки в умовах війни, плану відновлення України, сталого розвитку світу в контексті глобальних і регіональних викликів, трансформації суспільства та формування нової парадигми розвитку.

Редакційна колегія:

Ніколаєнко С. М. (відповідальний редактор), Кваша С. М., Кондратюк В. М., Ткачук В. А., Шинкарук В. Д., Барановська О. Д., Баль-Прилипка Л. В., Братішко В. В., Глазунова О. Г., Гриценко І. С., Діброва А. Д., Євсюков Т. О., Каплун В. В., Коломієць Ю. В., Кононенко Р. В., Васишин Р. Д., Мельник В. І., Остапчук А. Д., Отченашко В. В., Рудик Я. М., Ружило З. В., Савицька І. М., Тонха О. Л., Цвіліховський М. І., Яра О. С.

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

**ПРОДОВОЛЬЧА ТА ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОЇ
ВІДБУДОВИ: ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ ТА СВІТУ**

*присвяченої 125-річчю Національного університету біоресурсів
і природокористування України*

Секція 4. Якість освіти та гуманітарна наука в умовах війни та глобальних викликів

Відповідальний за випуск: **Отченашко В. В.**

© НУБіП України, 2023.

УДК 159.955

**РОЗВИТОК ПРАКТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ УСПІХУ В
ПРОФЕСІЙНОМУ ЖИТТІ**

Мунтян І.В., аспірант кафедри педагогіки (*igortun22@gmail.com*)
*Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ*

Низка світових та вітчизняних науковців розглядає аспекти формування практичного мислення як один з перспективних напрямків практичної підготовки майбутніх фахівців. Ці питання можуть бути корисними для покращення вітчизняної системи вищої освіти, зокрема

для професійної підготовки фахівців спроможних відновлювати господарство України у післявоєнний час, зокрема у сільськогосподарській сфері діяльності.

Практичний аспект мислення в контексті розвитку інтелекту, професійного та творчого мислення досліджувався науковцями протягом 20-го століття. Л. Виготський, роботи якого стали поштовхом у початкових дослідженнях практичного мислення зазначає, що в поведінці як дитини, так і в поведінці культурної дорослої людини практичне використання знарядь і символічної форми діяльності, формують складну психологічну єдність, де символічна діяльність спрямована на організацію практичних операцій шляхом створення стимулів другого порядку планування власної поведінки суб'єкта. Педагогічною умовою розвитку практичного інтелекту індивіда є моделювання нової ситуації, що вимагає від нього адекватного пристосування до нових умов і нового методу для розв'язання проблеми [1, с.38].

Наступні дослідження практичного мислення, що пов'язані з іменами С. Рубінштейна та Б. Теплова, зробили важливий крок в розв'язання проблеми практичного мислення. С. Рубінштейн охарактеризував властивості практичного мислення та виділив його три особливості: збіг поля зору думки і наочного споглядання, специфіку ситуації дії, можливість «мислення діями». Б. Теплов виокремив принципову різницю між теоретичним і практичним видами мислення, розкрив психологічну характеристику практичного мислення, проаналізував форми отримання інформації та способи її особистісної інтерпретації, шляхи її перетворення на мотив вчинку, діалектику вербальних, образних і сенсомоторних форм психічних процесів та ін. [2].

Наступним кроком розвитку практичного мислення стала запропонована вченим М. Ролану концепція неявного знання. Науковець відзначив вплив неявного (або «мовчазного») знання на сприйняття і наукове мислення та підкреслив, що воно має передаватися прикладом і практикою, часто в неявному вигляді [3; 4].

Сучасні дослідження практичного мислення пов'язуються з теорією практичного інтелекту розробленою R. Sternberg, R. Wagner та їх колегами.

За теорією R. Sternberg, головними в інтелектуальному функціонуванні є три складові набуття знань: селективне кодування, селективне комбінування та вибіркоче порівняння. Селективне кодування передбачає відділення важливої інформації від незначної. Коли з'являється нова інформація, значуща для виділених цілей, то вона губиться у значному обсязі незначної інформації. Критичним завданням стає «відділення зерна від половини», розпізнавання серед отриманої інформації значущої для досягнення мети. Селективне комбінування – це поєднання фрагментів закодованої інформації в єдине ціле для формування інтегрованої структури знань (створення варіантів нової форми-ідеї). Вибіркове порівняння – це співвіднесення нової інформації з раніше сформованими структурами знань. Недостатньо просто закодувати та скомбінувати інформацію, вона має бути пов'язана з будь-якою вже наявною базою знань [1; 5].

Теорія практичного інтелекту отримала як велику кількість прихильників, які докладають зусиль до її розвитку, так певну кількість критиків. Зокрема низка психологів дорікає R. Sternberg, що він висунув на перший план ту сторону практичного інтелекту, яка пов'язана із соціальною дійсністю. На нашу думку, таке змішання понять когнітивного та соціального має право на існування, тому що це відображає процеси змін у професійному світі: ручна праця займає дедалі менше місця, управління механічними системами передається комп'ютеру, а взаємодія з людьми набуває на роботі дедалі більшого значення, соціальна взаємодія становить значну частку практичної діяльності людей, тому зближення практичного інтелекту із соціальним має під собою підстави.

Отже, теорія практичного інтелекту надала один із засобів для розуміння експертної професійної діяльності, висвітливши складну, постійно мінливу взаємодію людини і середовища, яка дозволяє досягати успіху в професійному та повсякденному житті. Теорія практичного інтелекту пояснює взаємозв'язок між інтелектом та: 1) розумною поведінкою окремої особистості, що обумовлюється її внутрішнім світом та механізмами мислення; 2)

досвідом, який є сполучною ланкою між внутрішнім і зовнішнім світом окремої людини; 3) використанням когнітивних механізмів особистості, у повсякденному житті, для досягнення функціональної адаптації до навколишнього світу.

Перелік посилань

1. Практичний інтелект учнівської молоді: діагностика обдарованості : монографія / В. П. Тименко, С. О. Довгий, М. Ю. Мельник, Т. М. Тригуб, М. П. Кузьмінець. Київ , Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2018. 176 с.

2. Ягупова, О. В. Проблема практичного мислення у психологічних дослідженнях. *Наук. зап. Харк. ун-ту Повітр. сил. Соц. філос., психологія*. 2007. № 2. С. 194-202

3. Polanyi, Michael (1958). *Personal Knowledge: Towards a Post-Critical Philosophy*. Chicago: University of Chicago Press. Available at: https://books.google.com/books?id=0Rtu8kCpvz4C&printsec=front_cover

4. Polanyi, Michael & Sen, Amartya (1966). *The Tacit Dimension*. Chicago, IL: University of Chicago

5. Sternberg, R. J. (2012). The triarchic theory of successful intelligence. In D. P. Flanagan & P. L. Harrison (Eds.), *Contemporary intellectual assessment: Theories, tests, and issues* (pp. 156–177). The Guilford Press.